

*mr. H. Mezouar*¹

Dertig maanden als staatssecretaris van Financiën

Verslag van de uitreiking van de dissertatieprijs 2022-2023 van de Vereniging van Belastingwetenschap en lezing van staatssecretaris van Financiën Van Rij, gehouden op 18 juni 2024 in Den Haag.

1. Opening

Op 18 juni 2024 werd in Hotel Babylon de uitreiking van de dissertatieprijs 2022-2023² georganiseerd door de Vereniging van Belastingwetenschap (hierna: de Vereniging) en heeft staatssecretaris van Financiën Van Rij (hierna: de Staatssecretaris) op uitnodiging van de Vereniging een lezing verzorgd die met name ging over de ontwikkelingen rondom box 3.

De middag wordt geopend door Essers³ en Kavelaars⁴. Na het huishoudelijke deel wordt overgegaan op de uitreiking van de dissertatieprijs 2022-2023. Twee onderdelen van het huishoudelijke deel zijn het noemen waard:

- Er is een update gegeven over het werk van de commissies van de Vereniging. Drie commissies zijn naar verwachting binnenkort klaar met hun rapporten, te weten de Commissie Tax & Technology, de Commissie Formeelrechtelijke aspecten van belastingheffing en de Commissie Toekomst winstbelastingen. De bedoeling is om in het najaar van 2024 in elk geval een van de rapporten te bespreken op een debatmiddag van de Vereniging.
- In 2025 bestaat de Vereniging honderd jaar. Ter gelegenheid van die mijlpaal wordt een lustrum georganiseerd. Er wordt gewerkt aan een bundel met onder meer een bijdrage over de historie van de Vereniging. In het voorjaar of het najaar van 2025 zal een congres worden gehouden. Meer informatie wordt te zijner tijd bekendgemaakt.

2. Uitreiking dissertatieprijs 2022-2023

---

¹ Werkzaam bij het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad der Nederlanden en docent aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Dit verslag is op persoonlijke titel geschreven.

² De dissertatieprijs is een door de Vereniging ingestelde prijs (een cheque ter waarde van € 1.000 en een oorkonde en de winnaar wordt uitgenodigd om tijdens een ledenvergadering van de Vereniging een lezing te houden over de dissertatie) voor het beste proefschrift gewijd aan een onderwerp dat een rechtstreeks en belangrijk verband houdt met het Nederlandse belastingrecht. De prijs wordt eenmaal per twee jaar toegekend en wordt in elk even kalenderjaar uitgereikt. Eerdere winnaars van de dissertatieprijs waren S.C.W. Douma (2010-2011), M.B.A. van Hout (2012-2013), M.F. de Wilde (2014-2015), D.M. Broekhuijsen (2016-2017), L.W.D. Wijtvliet (2018-2019) en M.L. Schippers (2020-2021).

³ P.H.J. Essers is emeritus hoogleraar belastingrecht aan Tilburg University en voorzitter van de Vereniging.

⁴ P. Kavelaars is hoogleraar fiscale economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en secretaris/penningmeester van de Vereniging.

Na de opening en de huishoudelijke mededelingen wordt het woord gegeven aan Jansen⁵, de voorzitter van de jury van de dissertatieprijs 2022-2023. De andere leden van de jury zijn Wiltink⁶ en Van Kalmthout⁷. Jansen heeft het juryrapport voorgedragen.⁸ De jury is unaniem tot het oordeel gekomen dat het proefschrift van Vergouwen⁹ bekroond moet worden met de dissertatieprijs 2022-2023. Na het voordragen van het juryrapport wordt de kersverse laureaat door Essers uitgenodigd om een lezing te verzorgen over zijn dissertatie.¹⁰

3. Lezing van de Staatssecretaris

Kavelaars leidt de Staatssecretaris in. De Staatssecretaris gaat in zijn lezing op drie onderwerpen in, te weten box 3, Pijler 1 en hoe de fiscaliteit er in de toekomst uit moet zijn.

3.1 Dertig maanden als staatssecretaris van Financiën: een bespiegeling

Voordat de Staatssecretaris spreekt over box 3, staat hij stil bij de aanloop naar en het einde van het staatssecretariaat. Hij geeft aan dat hij begon met het Kerstarrest (het arrest van 24 december 2021)¹¹ en eindigt met de arresten van 6 juni 2024¹² en 14 juni 2024¹³. Op 2 juli 2024 komt zijn staatssecretariaat ten einde vanwege de start van het kabinet-Schoof. De Staatssecretaris is dertig maanden staatssecretaris van Financiën geweest. Dat is in lijn met de gemiddelde duur van het staatssecretariaat van Financiën. Toen de Staatssecretaris op 10 januari 2022 begon met zijn *job*, had hij gehoopt de periode tot maart 2025 uit te zitten plus een periode dat het kabinet demissionair tot er een nieuwe regering zou aantreden. Maar het is allemaal niet zo gelopen. De Staatssecretaris vond het heel interessant om als fiscalist¹⁴ staatssecretaris van Financiën te zijn geweest. De laatste keer dat een fiscalist het staatssecretariaat bestierde, was gedurende kabinet-Balkenende I in 2002 toen Steven van Eijck staatssecretaris van Financiën was. De Staatssecretaris had niet kunnen bedenken dat hij in de herfst van zijn carrière nog staatssecretaris van Financiën zou worden en heeft

---

⁵ J.J.M. Jansen was tot 1 mei 2022 staatsraad in de Afdeling advisering van de Raad van State.

⁶ C.J. Wiltink is teamleider bij de directie Grote Ondernemingen van de Belastingdienst.

⁷ L.F. van Kalmthout was raadsheer in de Hoge Raad tot 1 januari 2021.

⁸ Het volledige juryrapport is raadpleegbaar via de site van de Vereniging, zie <https://belastingwetenschap.nl/media/2400/dissertatieprijs-2022-2023-juryrapport.pdf>.

⁹ T.M. Vergouwen, *The Effect of Directives in the Area of Direct Taxation on the Interpretation and Application of Tax Treaties (Series on International Taxation, nr. 84)* (diss. Leiden), Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International 2023. Vergouwen is werkzaam bij De Brauw Blackstone Westbroek en universitair docent aan Universiteit Leiden.

¹⁰ Voor de lezing verwijs ik naar T.M. Vergouwen, 'Conflicten tussen richtlijnen en belastingverdragen: Welke verplichting gaat voor? drie perspectieven', *MBB* 2023/44.

¹¹ HR 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1963.

¹² HR 6 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:704, HR 6 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:705, HR 6 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:756, HR 6 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:771 en HR 6 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:813.

¹³ HR 14 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:855, HR 14 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:856, HR 14 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:857 en HR 14 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:860.

¹⁴ De Staatssecretaris heeft Nederlands recht en Fiscaal recht aan de Universiteit Leiden gestudeerd.

dat evenmin gepland. Wel heeft de Staatssecretaris altijd belangstelling voor maatschappelijke en politieke ontwikkelingen gehad.

Toen de Staatssecretaris op 10 januari 2022 begon, lag er al direct veel op zijn bord naast het box 3-dossier: (i) kabinet-Rutte III zijn wetgevingsagenda niet afgemaakt, (ii) was op dat moment aan de orde de Fraude Signalering Voorziening van de Belastingdienst en de onderzoeken die daarnaar waren verricht, (iii) de wetgevingsagenda van de EU, waaronder Pijler 2, (iv) de ambitieuze fiscale afspraken in het coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst' over klimaat, (v) het onderwerp belastingen van vermogen naar aanleiding van het IBO Vermogensverdeling¹⁵, (vi) gezondheid en (vii) wonen. Een aantal van de hiervoor genoemde onderwerpen waren relatief nieuw voor de Staatssecretaris. Niettemin was het een hele interessante tijd om staatssecretaris van Financiën, aldus de Staatssecretaris. Vaktechnisch gezien vindt de Staatssecretaris het jammer dat zijn tijd erop zit. Hij merkt wel op dat de periode van de demissionaire staat van het kabinet achteraf gezien behoorlijk productief is geweest dan hij van tevoren erover dacht. Op fiscaal terrein hebben de Tweede Kamer en de Eerste Kamer geen enkel onderwerp controversieel verklaard. Er kon daarom door worden gewerkt.

De Staatssecretaris besluit zijn inleiding met 25 oktober 2023 en 26 oktober 2023. Volgens de Staatssecretaris was dat de dag van het festival van amendementen met betrekking tot het pakket Belastingplan 2024. Er waren meer dan 63 amendementen ingediend door de Tweede Kamerleden en een groot deel daarvan is uiteindelijk ook aangenomen door de Tweede Kamer. Een aantal van de amendementen was niet goed doordacht. Nadien is nog veel tijd besteed om de impact van de amendementen te beperken.¹⁶ De Staatssecretaris vond dat een vervelend moment, omdat het dan niet meer gaat om argumenten. Voor de ambtenaren op het ministerie van Financiën was de nasleep van de aangenomen amendementen dan ook een gruwel. Volgens de Staatssecretaris zou dit niet zijn gebeurd als het kabinet nog missionair zou zijn. Normaliter achten de coalitiepartijen zich gebonden aan de begroting die tijdens de augustusbesluitvorming rond was gemaakt. Maar de fractievertegenwoordigers voelden zich achteraf bezien, mede vanwege de aankomende verkiezingen, niet gebonden aan de begroting.

3.2 Het box 3-dossier

De Staatssecretaris komt na zijn bespiegelingen over het staatssecretariaat toe aan het box 3-dossier.

Op 2 februari 2022 had de Staatssecretaris zijn eerste debat over het box 3-dossier. Hij werd toen ondersteund door ongeveer zestig ambtenaren. In zijn eerste debat vond de Staatssecretaris het belangrijk om de Tweede Kamer mee te nemen in de context en historie van box 3 en de Wet IB 2001. Wetenschap over context en historie van wetgeving ontbreekt namelijk vaak in de Tweede Kamer. Het is makkelijk om anno 2024 box 3 af te

---

¹⁵ IBO Vermogensverdeling 2022, Licht uit, spot aan: de vermogensverdeling.

¹⁶ Zie bijvoorbeeld *Kamerstukken I 2023/24*, 36 418, nr. AM.

fakkelen, maar in 2001 was de situatie heel anders. Toen was de rente op spaargeld relatief hoog en kon gemakkelijk het fictieve rendement van 4 procent worden behaald. De Staatssecretaris refereert aan de verhalen over minister van Financiën Zalm die in 2001 zou hebben gezegd dat elke sukkel meer dan 4 procent rendement haalt en wie dat niet lukt bij hem staatsobligaties kan krijgen van 6 procent.¹⁷ In de begintijd van box 3 ging het allemaal goed en waren er geen problemen. Box 3 werd niet voor niks de pretbox genoemd, aldus de Staatssecretaris. Toen de Staatssecretaris nog belastingadviseur was, was hij wel kritisch op het systeem. Hij was namelijk voorstander van een vermogenswinstbelasting maar in die tijd was het voor zijn partij (CDA) politiek onverkoopbaar.¹⁸ Tegenwoordig denkt hij dat voorzichtig moet worden omgegaan met het werken met forfaits. De Staatssecretaris vertelt over een ontmoeting die hij had met Eerste Kamerlid Heijnen van BBB, ook fiscalist, die voorstander was van eenvoud, efficiency en rechtvaardigheid in een nieuw box 3-stelsel. Volgens de Staatssecretaris gaat dat allemaal niet samen. Enkel het oog hebben voor eenvoud en efficiency werkt ook niet volgens de Staatssecretaris. Wie had in 2001 kunnen bedenken dat rente op spaargelden 0 zou gaan bedragen en op een gegeven moment zelfs negatief? Verder heeft het combineren van ficties in 2017 tot ingewikkeldheid van het stelsel geleid en meer procedures over box 3. De Staatssecretaris vindt enkel het oog hebben op rechtvaardigheid bij het ontwerpen van een nieuw box 3-stelsel ook niet het ei van Columbus behelzen. Zo heeft de afgelopen twee jaar delibereren met de Tweede Kamer ons weinig gebracht. Volgens de Staatssecretaris moet ook niet vergeten worden de problemen die er waren onder de vigeur van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 en de Wet op de vermogensbelasting 1964. In de huidige box 3-plannen wordt er gekozen voor een hybride stelsel. Er is gepoogd een balans te vinden tussen rechtvaardigheid en uitvoerbaarheid. De Staatssecretaris heeft van het box 3-dossier veel geleerd. Wetgeving is vergeleken met het verleden nog complexer geworden, hetgeen gevolgen heeft voor de uitvoerbaarheid daarvan. De Staatssecretaris verzet zich overigens wel tegen het beeld dat de Belastingdienst veranderingen niet meer aankan. Volgens hem is dat onjuist. Veel wijzigingen kan de Belastingdienst namelijk wel doorvoeren, zoals parameteraanpassingen. In de coronatijd heeft de Belastingdienst ondanks de moeilijke omstandigheden wat betreft de ICT bij de Belastingdienst toch nog veel voor elkaar kunnen krijgen.

De Staatssecretaris bespreekt vervolgens het box 3-dossier in een chronologische volgorde. Hij vertelt dat hij elke week overleg heeft gehad met zijn ambtenaren. Het box 3-dossier kan ruwweg in drie deeldossiers worden ingedeeld. Allereerst is er de kwestie inzake de bezwaarmakers en de niet-bezwaarmakers (de jaren 2017 tot en met 2022). Vervolgens is er de kwestie van de overbruggingsperiode naar een nieuw box 3-stelsel (de jaren 2023 tot en met 2026). Tot slot is er de kwestie van de toekomst van box 3 (de jaren 2027 en verder).

Over de jaren 2017 tot en met 2022 vertelt de Staatssecretaris het volgende. Hij wilde binnen zes maanden na het Kerstarrest dat de bezwaren afgehandeld moesten zijn. Dat

---

¹⁷ Zie bijvoorbeeld NRC 17 februari 2016, Eind 'belasting 21ste eeuw' in zicht.

¹⁸ M.L.A. van Rij, 'Nota paars kabinet schiet tekort', *Christen Democratische Verkenningen* 1998, p. 184-191.

is uiteindelijk gelukt dankzij het harde werk van 300 ambtenaren van de Belastingdienst. De kwestie van de niet-bezwaarmakers vond de Staatssecretaris lastig.¹⁹ Enerzijds was gedurende de periode (medio 2022) waarin de kwestie van de niet-bezwaarmakers speelde, Rusland Oekraïne militair binnengevallen en rees de inflatie de pan uit (ongeveer 10 procent). Het tegemoetkomen van de niet-bezwaarmakers zou een fors beslag leggen op de begroting en politiek gezien lastig verkoopbaar zijn, gelet op de hoge inflatie op dat moment en de niet-bezwaarmakers mensen met vermogen waren. Anderzijds is het vanuit de gedachte van de betrouwbare overheid moeilijk om de niet-bezwaarmakers niet tegemoet te komen. Ook had de Staatssecretaris van de Tweede Kamer de politieke opdracht meegekregen om de kleine spaarders tegemoet te komen.²⁰ Dat was juridisch en vanuit precedentwerking kwetsbaar. Kortom veel dimensies (juridisch, politiek en betrouwbare overheid) waren volgens de Staatssecretaris aan de orde. Een en ander heeft geleid tot het niet tegemoetkomen van de niet-bezwaarmakers. Volgens de Staatssecretaris heeft dat veel kwaad bloed gezet en erin geresulteerd dat de rechtgeaarde burger die niet tegen alles bezwaar wil maken wel bezwaar ging maken tegen alles. In het box 3-dossier betekende dat er massaal verzoeken om ambtshalve vermindering werden ingediend. Dat was voor de Staatssecretaris en de Belastingdienst het volgende probleem in het box 3-dossier. De Staatssecretaris heeft zijn ambtenaren gevraagd om iets te verzinnen om de groot stroom van verzoeken om ambtshalve vermindering beheersbaar te houden, omdat de Belastingdienst dat anders niet aan zou kunnen. Volgens de Staatssecretaris is iets bedacht wat niet volgens de wet kon, namelijk de massaal bezwaar plus.²¹ In een aantal zaken zal worden geprocedeerd (desnoods tot aan het EHRM in Straatsburg). Als in die zaken de Belastingdienst in het ongelijk zouden worden gesteld (wat de schatkist volgens de Staatssecretaris een heleboel zou kosten), dan krijgen alle niet-bezwaarmakers gelijk. In de ministerraad is eindeloos gediscussieerd over hoe de kwestie van de niet-bezwaarmakers moest worden aangevlogen, maar met de massaal bezwaar plus was het een pennenstreek. De Staatssecretaris vond het belangrijk dat daardoor rust in de tent was gekomen.

Dan de overbruggingsperiode naar een nieuw box 3-stelsel. De Staatssecretaris heeft aan zijn ambtenaren gevraagd of het niet mogelijk was om tot nadere categorisering van overige beleggingen te komen dan in het box 3-stelsel van 2017 tot en met 2021. Dat kon helaas niet omdat dat te veel zou vergen van de ICT van de Belastingdienst. Een systeemverandering, want dat was het ook, zou drie jaar kosten. Hetzelfde gold voor de invoering van een tegenbewijsregeling. In de totale afweging voor de vormgeving van overbruggingswetgeving kon volgens de Staatssecretaris vanuit politiek oogpunt daarom niet voor een nadere categorisering van overige beleggingen en de invoering van een tegenbewijsregeling worden gekozen. De Staatssecretaris had zien aankomen dat de

---

¹⁹ Die kwestie betrof of naast de bezwaarmakers de niet-bezwaarmakers moesten worden gecompenseerd. Volgens de Hoge Raad hoefde hoefden niet-bezwaarmakers (die verzochten om ambtshalve vermindering van hun aanslag in de inkomstenbelasting) niet te worden gecompenseerd. Zie HR 20 mei 2022, ECLI:NL:HR:2022:720.

²⁰ Zie de motie van het lid Eppink (*Kamerstukken II 2021/22*, 35 927, nr. 105).

²¹ Zie daarover artikel 9.7 Wet IB 2001 dat inmiddels voorziet in een wettelijke basis voor massaal bezwaar plus.

Hoge Raad wel eens de overbruggingswetgeving niet in overeenstemming zou achten met het EVRM. De Staatssecretaris had daarom aan zijn ambtenaren bij het verschijnen van de conclusie van A-G Wattel over de overbruggingswetgeving²² gevraagd om scenario's uit te werken. Een van die scenario's was dat de Hoge Raad de overbruggingswetgeving niet in overeenstemming zou achten met het EVRM. Daarop is bedacht om een formulier werkelijk rendement te ontwerpen.²³

De Staatssecretaris is blij met de duidelijkheid die de Hoge Raad op heel veel punten heeft gegeven in de arresten van 6 juni 2024. Zo moet bij het bepalen van het werkelijke rendement worden uitgegaan van zowel het directe als het indirecte rendement, behoren onderhoudskosten niet tot het werkelijke rendement, zijn inflatiewinsten belast en heeft de belastingplichtige de bewijslast met betrekking tot de bepaling van het werkelijke rendement. Een aantal kwesties, zoals de vakantiewoning en het eigen verbruik, zijn nog niet duidelijk. De Staatssecretaris vindt aan het box 3-stelsel na de arresten van 6 juni 2024 nadelig dat er een loterij-zonder-nietengehalte aan kleeft. Indien het werkelijke rendement hoger is dan het forfaitaire rendement, dan kan het hogere rendement niet belast worden.

De Staatssecretaris besluit het box 3-dossier met een aantal opmerkingen over de toekomst van box 3.²⁴ Op 19 juni 2024 is het wetsvoorstel voor een nieuw box 3-stelsel voor advies naar de Raad van State gegaan. Het volgende kabinet kan keuzes maken in de vormgeving van een nieuw box 3-stelsel. In het wetsvoorstel is gekozen voor een vermogensaanwasbelasting. 40 procent van de belastingplichtigen heeft alleen spaargeld, 20 procent van de belastingplichtigen heeft spaargeld en een kleine effectenportefeuille en de overige groep van belastingplichtigen zit in de overige beleggingen. Voor belastingplichtigen met kleine beleggingen is het niet te doen om het vermogen tot in de lengte van jaren bij te houden (doenvermogen). Een vermogenswinstbelasting is mede daarom niet uitvoerbaar. Een vermogensaanwasbelasting met verliesverrekening naar het verleden (carry back) en de toekomst (carry forward) daarentegen wel. Er wordt bijvoorbeeld steeds gezegd tegen de Staatssecretaris dat in de Verenigde Staten een vermogenswinstbelasting wel werkt en dus zou het ook in Nederland moeten werken. Volgens de Staatssecretaris hangt het er van af hoe je het bekijkt. Er kleeft een groot nadeel aan een vermogenswinstbelasting, namelijk de planningsmogelijkheden die daarmee gepaard gaan. Banken en verzekeraars, die mede verantwoordelijk zijn voor de uitvoering voor box 3, zijn volgens de Staatssecretaris voorstander van een vermogensaanwasbelasting. Voor onroerend zaken en aandelen in startups is gekozen voor een vermogenswinstbelasting omdat een vermogensaanwasbelasting voor die categorieën beleggingen lastig handhaafbaar is. Kort en goed lijkt er nu volgens de Staatssecretaris breed draagvlak te zijn voor een nieuw box 3-stelsel. Het is aan het volgende kabinet om een definitieve keuze te maken voor een nieuw box 3-stelsel. Het wordt volgens de Staatssecretaris hoe dan ook een complexe operatie. Hij heeft niet voor niks de Belastingdienst om in hele vroege stadia

---

²² Conclusie van A-G Wattel van 1 september 2023, ECLI:NL:PHR:2023:655.

²³ Zie *Kamerstukken II 2021/22*, 32 140, nr. 177.

²⁴ Zie daarover over de laatste stand van zaken (op 19 juni 2024) *Kamerstukken II 2023/24*, 32 140, nr. 200.

uitvoeringstoetsen te maken en nauw opgetrokken met de Tweede Kamer door hem in alle stappen naar een nieuw box 3-stelsel te betrekken.

3.3 Pijler 1 en de laatste stand van zaken

Dan komt de Staatssecretaris aan bij het onderwerp Pijler 1 en hij geeft daar het volgende over aan. Op 11 juni 2024 heeft de Staatssecretaris een brief over de laatste stand van zaken met betrekking tot Pijler 1 gestuurd naar de Tweede Kamer en de Eerste Kamer.²⁵ Volgens de Staatssecretaris is Pijler 1 *highly political*. In het Inclusive Framework van de OESO is recent overeenstemming bereikt over Amount A van Pijler 1. Dit zal Amerikaanse technologie-reuzen raken. In Pijler 1 gaat het om een andere manier van het verdelen van heffingsrechten over de winsten van multinationale ondernemingen. De Amerikaanse technologie-reuzen hebben volgens de Staatssecretaris de afgelopen twintig jaar gekozen om hun winsten buiten de Verenigde Staten te laten vallen in meestal laagbelastende jurisdicties. Volgens Pijler 1 moeten de winsten straks vallen in de jurisdicties waar de vraag is. Daardoor komt men terecht in een geopolitieke discussie, aldus de Staatssecretaris. De *Global South* heeft tegenwoordig meer te vertellen. De Staatssecretaris was niet zo lang geleden op werkbezoek in India. In India waren ze nog niet zover om rechtsonder te tekenen voor Pijler 1. Of er een multilateraal instrument voor de invoering van Pijler 1 komt, is de vraag. Zo'n instrument kan pas in werking treden als minimaal dertig landen, waarin minimaal 60 procent van de bedrijven die vallen onder het toepassingsbereik van Pijler 1 zijn gevestigd, akkoord zijn met Pijler 1 en hebben besloten tot ratificatie over te gaan van zo'n instrument. Het gaat er uiteindelijk volgens de Staatssecretaris om wat de Verenigde Staten gaan doen. In november 2024 zullen er verkiezingen aldaar worden gehouden. Op dit moment is er in het Amerikaanse Congres geen meerderheid voor Pijler 1. Hoe het na de verkiezingen zal zijn, durft de Staatssecretaris niet te voorspellen. De Staatssecretaris betwijfelt daarom of Pijler 1 een succes zal worden.

3.4 De toekomst van de fiscaliteit

De Staatssecretaris besluit zijn lezing met een blik op de toekomst. Volgens hem is niets vervelender dan dat je een visie over vereenvoudiging van het belastingstelsel ontwikkelt en er vervolgens niet aan kan werken. Dertig maanden staatssecretariaat is betrekkelijk kort. Het is volgens de Staatssecretaris aan het nieuwe kabinet om werk te maken van de vereenvoudiging van het belastingstelsel. In de recent verschenen bouwstenennotie²⁶ zijn al heel veel opties verkend om het belastingstelsel eenvoudiger te maken en daarvoor zijn al vele rapporten verschenen met eveneens verkenningen van opties. Het is daarom een kwestie van ermee aan de slag gaan, aldus de Staatssecretaris. Hij vertelt dat het belastingstelsel 116 fiscale regelingen kent, waarmee € 150 miljard (circa 40 procent belastingopbrengsten) gemoeid is. In Nederland is volgens de Staatssecretaris is ongedisciplineerd omgegaan met de invoering van fiscale regelingen. Daarom heeft

---

²⁵ *Kamerstukken II 2023/24*, 25 087, nr. 339.

²⁶ Zie *Kamerstukken II 2023/24*, 32 140, nr. 180, en de bijlagen daarbij. Zie ook P. Kavelaars, 'Fiscale bouwstenen', *WFR* 2024/182, voor een bespreking van de bouwstenennotitie.

het kabinet-Rutte IV besloten dat als een fiscale regeling ondoelmatig en niet doeltreffend is, de betreffende regeling moet worden afgeschaft, versoberd of er moet een alternatief voor worden gezocht.²⁷ Het is overigens wel lastig om een fiscale regeling af te schaffen. De Staatssecretaris noemt als voorbeeld de verlaagde btw-tarieven waarvan het nieuwe kabinet een aantal beoogt af te afschaffen.²⁸ De Staatssecretaris vertelt over de evaluatie van de verlaagde btw-tarieven. Veel collega's in het kabinet hebben zich ermee bemoeid omdat eventuele veranderingen hun departementen zouden raken. Bij besluitvorming over de vereenvoudiging van het belastingstelsel moet dan ook samen worden opgetrokken met andere departementen. De Staatssecretaris hoopt dat het nieuwe kabinet doorgaat met het vereenvoudigen van het belastingstelsel. Overigens heeft niet alleen de Nederlandse politiek invloed op de complexiteit van het belastingstelsel maar ook de EU-agenda. Vanuit de EU komt immers veel regelgeving de afgelopen jaren. De Staatssecretaris besluit weemoedig met een anekdote over een oud-partijvoorzitter die wel eens vertelde dat hij blijer was met een quote in de krant dan een wet in het Staatsblad. Helaas is er geen aandacht voor of beleid werkt maar gaat het om de beeldvorming.

4. Vragen uit de zaal aan de Staatssecretaris

Ootes²⁹ vraagt zich af of de wens om het belastingstelsel te vereenvoudigen niet gegijzeld wordt door de staat van de ICT bij de Belastingdienst.

De Staatssecretaris antwoordt dat hij geen ICT-deskundige is, maar hij heeft er wel gedurende zijn staatssecretariaat inzicht gekregen. In 2010 en 2012 is er op de Belastingdienst bezuinigd. In 2017 was er de vertrekregeling. Daarnaast zijn er ook nog de jaarlijkse Belastingplannen, waardoor veel wijzigingen in de ICT moeten worden doorgevoerd door de Belastingdienst, hetgeen ten koste is gegaan van het noodzakelijke onderhoud van de ICT. Deze ontwikkelingen hebben veel consequenties gehad voor de uitvoeringscapaciteit van de Belastingdienst. In de jaren 90 liep de Belastingdienst qua ICT voorop in de wereld. Dat wreekt zich nu. De Belastingdienst heeft nu een meerjarenportfolio opgesteld waarin ruimte is voor noodzakelijke onderhoud en doorontwikkeling.³⁰ Het vraagt wel om goed balanceren en vooraf duidelijk zijn, aldus de Staatssecretaris. Hij noemt als voorbeeld een nieuw box 3-stelsel. Aanvankelijk was de bedoeling om het in 2025 in te voeren. Toen werd het 2026, omdat de Belastingdienst eigenlijk iets had beloofd wat niet waar kan worden gemaakt. Inmiddels staat invoering van een nieuw box 3-stelsel gepland voor 2027. De Staatssecretaris vindt dat de Belastingdienst transparant moet zijn. Anders raakt het politieke krediet op een gegeven moment op. De Staatssecretaris vindt dat bij fiscale wetgevingstrajecten meer tijd moet worden genomen. Nu duurt een fiscaal wetgevingstraject (van ontwerp tot aan publicatie in het Staatsblad) ongeveer één jaar maar dat zou bijvoorbeeld anderhalf jaar

---

²⁷ Zie *Kamerstukken II 2022/23*, 32 140, nr. 167, en de bijlagen daarbij.

²⁸ Zie het Hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028 HOOP, LEF EN TROTS van coalitiepartijen PVV, VVD, NSC en BBB.

²⁹ Y.T.P.M. Ootes is werkzaam bij de Belastingdienst.

³⁰ Zie daarover onder meer <https://over-ons.belastingdienst.nl/onderwerpen/ict-en-informatievoorziening/meerjarenportfolio-ict/>.

of meer moeten zijn. Verder vindt de Staatssecretaris dat fiscale beleidsagenda's over kabinetsperioden heen moeten worden gemaakt. Dat geeft rust. Dat hoeft niet te betekenen dat tussendoor geen ad hoc wijzigingen aan het belastingstelsel kunnen worden doorgevoerd. Niet elke wijziging van het belastingstelsel behelst immers een stelselwijziging. Het is dus niet allemaal kommer en kwel bij de Belastingdienst, aldus de Staatssecretaris.

Vanuit de zaal wordt gevraagd hoe de Belastingdienst omgaat met ontwikkelingen in EU-verband.

De Staatssecretaris zegt dat de Belastingdienst die ontwikkelingen op tijd ziet aankomen. De Belastingdienst is namelijk in de voorfase al betrokken bij de totstandkoming van EU-regelgeving. Dat gaat overigens niet altijd goed. De Staatssecretaris refereert aan het dossier over btw en ecommerce. Volgens de Staatssecretaris moet je slecht nieuws in ieder geval snel brengen en moeten dezelfde fouten niet opnieuw gemaakt worden. De Staatssecretaris heeft er vertrouwen in dat het wel goed komt bij de Belastingdienst.

5. Afsluiting

Kavelaars sluit de dag af en bedankt de Staatssecretaris voor zijn lezing en wenst hem veel succes met zijn nieuwe baan bij het IMF als plaatsvervangend bewindvoerder van de Nederlands-Belgische kiesgroep³¹. Kavelaars dankt iedereen voor de komst, en geeft het startschot voor de borrel.

---

³¹ Zie DNB 7 juni 2024, Marnix van Rij nieuwe plaatsvervangend bewindvoerder bij IMF, te raadplegen via <https://www.dnb.nl/algemeen-nieuws/persbericht-2024/marnix-van-rij-nieuwe-plaatsvervangend-bewindvoerder-bij-imf/>.